

Tržaška manifestacija je spregovorila o volji za delo, mir, ljubezen in bratstvo in o novih moralnih osnovah, ki jih bo zgradilo delovno ljudstvo.

Nadaljevanje na 2. strani.

Ne maramo miloščine, hočemo pravico do življenja

Nadaljevanje s 1. strani.

čitvi k Titovi Jugoslaviji. Prepevajo italijanske in slovenske pesmi.

Kolonkovec je poslal celo vrsto simbolični voz, ki so predstavljali osmice in vrtnarstvo. Na vozovih so sedeli možje, žene in mladina v slikovitih narodnih nošah. Točili so sladko vince. Na sode so pa napisali, kakor v zasmeh predvojnemu vnu in isto tako na košare polne zelenjave in povrtnine. Za geslo pa so si napisali, da bomo samo v federativni Jugoslaviji lahko imeli popolno obnovo, da bo

samo v Jugoslaviji kruha in dela za vse dovolj.

Slovenska Greta in Kolonja so tudi pozvale svoje zastopstvo z okrašenimi vozovi.

Velika Jugoslovanska zastava, ki jo nosijo tri mladinke sega od ene do druge strani ceste. Spreddaj korakajo tri odlikovani partizani. Ljudstvo jih navdušeno pozdravlja.

Naslednji voz prikazuje, kako živijo ljudje po naših požganih vaseh, ki še vedno čakajo pomoči za obnovo. Revno ljudstvo dela, kuha in spi na polju, ker jim je streha nad glavo porušena. Ljudstvo pa ne obupuje, kakor ni obupovalo v dolgih letih fašističnega zatiranja in v dolgi osvobodilni borbi.

»Storili bomo vse za obnovo porušene domovine«,

si je napisalo za geslo. Zopet dolga vrsta kmečkih vozov, okrašenih z zelenjem in zastavami. Nekaj voz prikazuje bedno družino, ki sedi pri mizi. Bliža se zima in pred njimi je lakota.

Zopet voziček z odstran črte. Istrska mladina se je pridno lotila obnove. Sestavila je delovne bataljone. Velike table prikazujejo njihove uspehe pri delu. Prvi delavni bataljon ima za seboj 3160, drugi bataljon pa 3875 delavskih ur. V času suženstva pod fašistično Italijo niso imeli ne slovenskih šol, ne prosvetnih društev. Sedaj imajo 35 slovenskih šol, 2 srednji in 5 prosvetnih društev. To velja za Kopršico. Druga velika tabla prikazuje sliko dosedanje obnove. Obnovljenih je bilo 238 hiš, 32 šol, 12 mostov, za ceste pa je bilo napravljeno 9875 delovnih ur. Njihovo geslo je:

»V svobodi gradimo«

Sledi cela vrsta kmečkih vozov. Na njih sede žanjice, mlatiči, dekleta v narodnih nošah, kmetice in kmetice s poljskim orodjem na rami. Vsi so okrašeni. Mladina prepeva, vzklika Titovi Jugoslaviji, maha z zastavami. Cela vrsta napisov na teh vozovih prikazuje trdno voljo ljudstva po združitvi z Jugoslavijo, njegove zahteve po ljudski oblasti. Zastopane so vse vasi širom naše lepe Primorske. Dekani, Zavije, Plavje, Domjo, Ricmani, Boršt, Bazovica, Gropada, Padrica, Vrhpolje, Sežana, Divača, Plesnica, št. Peter na Krasu, vas Križ na Krasu, Grgar in številne druge. Nepregledna je bila vrsta, oko se kar ni moglo nagledati. Pestre barve narodnih noš, rdeči obrazi razigrane mladine, izmučeni obrazi naših kraševcev, istanov in drugih, ki so toliko pretrpeli in toliko žrtvovali. Mladina poje partizanske pesmi, oči žarijo ob misli na bližajočo se popolno svobodo. Nihče je ne more zadržati v njenem poletu. Vmes pa nepregledno morje zastav. Napisi, povsod napisi.

»Hočemo državo kmetov, delavcev in poštene inteligence.«

Šli so mimo rudarji iz Snežnika pri Ilirski Bistrici, delavci žage v Ilirski Bistrici, Idrijski rudarji, ki kopljejo živo srebro, katero se pošilja po vsemu svetu: v Rusijo, v Anglijo, v Ameriko, v oddaljeno Indijo itd. Šli so mimo delavci parne žage v Ajdovščini, videli smo voz s Postojnsko jamo, tolminske mlekarje, z vsemi pripravi za izdelovanje sira, vsi so si za geslo napisali:

»Z delom brišemo sledove fašizma«

Openci so na vozu priridili mal gozdček in obelisk. Opozorili so, na pomankanje goriva, in kmalu ne bo več borovega gozdčka, ki ga vse vprek uničujejo. V povorki smo videli tudi poljedelski traktor pliskovčanov.

Glokok vtis je napravil na vse simbol požganega in uničenega Cerkna. Na vozu hiša s slamenato streho, gozd dim se vije iz nje. Pred durmi družina, žalostna in objokana, vkleknjeni so v verige otroci in starši. Dva nemška vojaka pa jih s puškami.

pitom suvata. Takoj zadaj pa je na priklopi stari oče izdeloval opeko, ki naj služi pri graditvi nove hiše.

Ljudstvo ni obupalo, lotilo se je takoj dela.

Povorka je zaključila nepregledna vrsta ljudstva, ki je nosilo jugoslovanske, italijanske, tržaške in rdeče zastave ter prepevalo. Povorka se je premikala po vseh glavnih mestnih ulicah in je po Corsu krenila proti trgu Garibaldi, kjer se je razvila v morje množice, ki se je vsa pomešala. Ljudje iz mesta in dežele so stali drug ob drugem in se bratsko in prijateljsko razgovarjali.

Napis na neki tabli je to prav nazorno povedal:

»Ne moremo živeti v isti hiši, ne da bi bili prijatelji. Živela SIAU!«

Okrog 12 ure se je zlilo preko 150.000 ljudi na trg Garibaldi. Trg se je povsem napolnil in so morali redarji napotiti ljudstvo v sosednje ulice, mnogo pa jih je ostalo še daleč na trgu Impero. Pri mikrofonu na trgu Garibaldi so bili zbrani predstavniki ljudske oblasti in raznih institucij: advokat Pogassi, predsednik MOS-a za Trst, Franc Stoka, tajnik MOS-a, tov. Regent, član MOS-a za Trst in član SIAU-a, inž. Brau, prof. Ferlan, Kocijancič, De Stradi, člani MOS-a za Trst, tov. Radich, predsednik Enotnih sindikatov za Trst, tov. Vršič, član Tržaškega okrožja, tov. Danilo Turk-Joco, podpredsed. Prosvetne zveze, Bukovec Ivan-Vojmir, tajnik pokrajinske zveze Enotnih sindikatov, tov. Senili, predsednik Enotnih sindikatov za pokrajino.

Prvi je govoril predsednik Pokrajinskega odbora Enotnih sindikatov tov. Senili, ki je med drugim poudaril simbolično vrednost današnje manifestacije, pri kateri je jasno izražen napredek v zblizanju med dvema silama delavskega razreda: med delom in prosveto. Mestni delavci in kmetje, Italijani in Slovani so se združili v mestu kot bratje in potrdili svojo enotnost kljub 25 letnemu fašističnemu zatiranju in reakcionarnim silam, ki so hotele udušiti vsako strnjeno med delovnimi silami. Delavcem je bilo onemogočeno kulturno delovanje zato, da se ne bi mogli združiti v borbi proti reakcionarnim in imperialističnim tendencam fašizma. Na ta način je kapitalistična družba hotela zadržati oblast v svojih rokah. Toda delavno ljudstvo Trsta in pokrajine je odločno vztrajalo v borbi proti tem nameram. Dolgoletno vztrajanje in in končno osvobodilna borba proti okupatorju, v kateri so padli najboljši sinovi delavskega razreda, so utrdili bratstvo med italijanskimi in slovenskimi delavci ter učvrstili zavest delavcev do čuvanja njihovih pravic in poslanstva, ki ga ima v bodočnosti.

Nedeljska manifestacija je še enkrat dokazala, da je delavno ljudstvo pripravljeno boriti se

za vse demokratične pridobitve, za obnovo in za stabilizacijo gospodarstva. To predstavlja predpogoj za reševanje vseh težkih problemov, ki jih mora reševati ljudstvo. Delavstvo zahteva tudi aktivno sodelovanje v upravi in ustvarja ljudske oblasti, ki naj bi izražala prosto voljo ljudstva potom demokratičnih volitev. Kdor je odgovoren za upravo v naši coni mora imeti v vidu naše potrebe in voljo delavnih množic, katerim preti beda in glad. Da bi dosegli vse svoje pravice so delavci pripravljeni boriti se z vsemi svojimi silami in v tem imenu kliče: Živela enotnost vseh delavcev, živela italijansko slovensko bratstvo!

Nato je govoril tov. Ivan Bukavec-Vojmir. Prvič v zgodovini Primorske in Trsta je pokazala ustvarjalna sila ljudskih množic velikansko manifestacijo dela, bratstva in enotnosti slovenskega in italijanskega ljudstva Julijske Krajine. Ta praznik dela, ki je izrazil visoke kulturne stopnje našega ljudstva, nam je tudi porok, da bratstvo med obema narodoma ni fraza, temveč je

zdrav temelj za nadaljnje skupno sodelovanje in boljšo bodočnost.

Današnja manifestacija dela, ki je izraz najširših ljudskih množic Slovenskega Primorja in Trsta je še enkrat pokazala čvrsto enotnost vsega delovnega ljudstva, ki je bila skovana s krvjo v težki narodno osvobodilni borbi. V današnji manifestaciji je naj-najpomembnejše to, kar je bilo že potrjeno v nedavni stavki,

namreč skupnost vsega delavskega razreda kmetov in industrijskih delavcev,

ki so bili razdvojeni dolga stoletja. Danes sta ti dve sili delovnega ljudstva prav tako združeni v tej veliki manifestaciji dela, ki kaže visoko kulturno stopnjo delavnih množic naše pokrajine in čvrsto bratstvo med ljudstvom našega lepega Primorja in Trsta.

Naj le skušajo cepit enotnost sovražniki našega ljudstva. Ta enotnost je bila dosežena s krvjo v borbi proti skupnemu sovražniku in je zato ne bodo mogli razbiti! Enotnost slovenskega in italijanskega naroda naše pokrajine je čvrsta in nezlomljiva. Vi vsi ste porok tega bratstva, ter ste zato gotovi, da boste izvajali svoje ljudske pravice, ker ste vi tista nepremagljiva sila, ki bo zadušila vsak poskus razbijanja našega bratstva. Narodno osvobodilna borba nam je zagotovila pravico do boljših delavnih in življenjskih pogojev. Za te osnovne pravice, ki nam jih zdaj ne priznavajo,

za našo ljudsko oblast, se bomo še dalje borili

z večjo odločnostjo in bomo ostali zvesti načelom tistih, ki so darovali svoja življenja za skupno stvar.

Naša današnja manifestacija dokazuje odločno voljo, da bomo zvesti temu načelom za boljšo bodočnost naših narodov, naše države, kajti naše ljudstvo je zrelo in ima pravico do svoje ljudske demokratične oblasti. Naj živi bratstvo in enotnost delovnega ljudstva, naj živi slovensko-italijansko bratstvo.

V imenu italijanskih kulturnih krožkov je govoril prof. Ferlan, ki je poudaril, da danes ne govorijo uradni govorniki, temveč, da govori glas ljudstva. Ta glas ljudstva govori o solidarnosti tovarniških in kmečkih delavcev. Ljudska volja je danes prišla do popolnega izraza. Današnja manifestacija govori o volji za delo, mir, ljubezen in bratstvo in o novih moralnih osnovah, ki jih bo zgradilo delovno ljudstvo.

Med narodi ne bo več mržnje, temveč skupno sodelovanje in ljubezen.

Vendar moramo ustvariti še nekaj, to je bratstvo in sodelovanje emed kulturnimi delavci, med kmeti in tovarniškimi delavci. Da ne sodelujejo še v dovoljni meri z nami kulturni delavci lahko priznamo, ker smo tako močni, da se nam tega ni treba bati. Zato povizamo vse kulturne delavce naj pridejo k nam, naj z nami sodelujejo in naj delajo za skupen dobrobit. Pridite torej k nam, ustvarjajte tudi Vi bratstvo in prepodite vsako mržnjo med narodi! Je zaključil svoj govor tov. Ferlan.

V imenu Slovenske Prosvetne Zveze je govoril tov. Danilo Turk-Joco, ki je dejal: »25 let je živela ta sončna zemlja v znamenju sovraštva.

Kaj to pomeni veste vsi: ječe, taborišča, vojne grozote, vse najhujše, kar more zadeti človeštvo.

Delovno ljudstvo tega sovraštva nikdar ni hotelo, nikdar ni odobravalo brezvestnega zločina čuvanja naroda proti narodu. Delovno ljudstvo ima jasen pogled in dobro vidi, da tisti, ki hujskajo slovenskega delavca proti italijanskemu delavcu, italijanskega kmeta proti slovenskemu kmetu, niso prijatelji, temveč sovražniki delovnega ljudstva. Kdor je hujskal človeka proti človeku, je imel svoj namen.

Ta namen je bil prevarati ljudske množice

obrniti njihovo pozornost drugam, da ne bodo videli njega, ki jih drži pod svojim stopalom. Toda delovno ljudstvo ni od danes. Ima za seboj svojo borbo za svobodo, ima svoje skušnje, pozna svoje prijatelje in svoje sovražnike. Delovno ljudstvo najbolje ve, da je bilo žrtev čuvanja ono samo. Zato noče sovraštva, noče medsebojne borbe, ki bi v njej krvavelo za tuje koristi, za koristi hujskačev, nasprotnikov velikih idealov naprednega človeštva. Delovno ljudstvo dobro vidi, da spet dvigajo glave tisti, ki so se včeraj potuhnili in poskrili. Spet začnajo svojo zločinsko igro. Mislijo, da smo pozabili, kam je dovedlo njihovo početje.

Ne, nismo pozabili, da so pogнали cvet delovnega ljudstva v smrt, pred krogle in na vešala.

Zato smo spregovorili. Poglejte te množice in razumeli boste, kaj je njihova volja. Delovnega ljudstva ne bo varal nihče več. Tu stoji in govori: »Odločeni smo pomesti s sleparji in zločinci, ker hočemo živeti v miru in soglasju, Slovenec poleg Italijana, ker hočemo delati za skupni blagor in skupno srečo. To našo trdno voljo naj izpričuje današnja velika manifestacija.

Drugo, kar hočemo manifestirati, je nova kultura delovnih množic.

V znamenju dela smo tu,

v znamenju človeškega truda in znanja, ki sta temelj vsega. Bratstvo ljudstev je mogoče le z novo kulturo, ki je v njej lepota, in ki nima ničesar več opraviti s sovraštvom. Nova kultura ne pozna več izkoriščanja, noče več laži. Namesto sovraštva hočemo pomoč bližnjemu, namesto laži resnico. Na teh osnovah je lepše življenje vseh, ki žive od dela. Samo ta nova kultura, kultura delovnih množic, bo preprečila novo prelivanje krvi, bo zavrnila barbarstvo ječ in taborišč, samo ta kultura bo obvarovala človeštvo nove velike nesreče. Zato naj živi bratstvo delovnega ljudstva vseh narodov!

Nato je govoril advokat Pogassi, predsednik MOS-a za Trst, v imenu MOS-a in SIAU-a. »Srečen sem, ker se mi je nudila prilika, da vas lahko pozdravim na tej veliki manifestaciji moči in dela naše pokrajine in mesta.

Delo je izvor največjega bogastva. Danes je vse ljudstvo sveta pripravljeno na to, da bi vzelo v svoje roke svojo usodo in da bi zavzelo tisto mesto, ki mu pripada. Ali resnično slavje bo mogoče le tedaj, kadar delo ne bo več težka skrb, marveč veselje, kadar ne bo več poedincev, ki bi izkoriščali ljudi. V težkem, a zmagoslavnem dviganju delavstva za časa osvobodilne borbe si je ono ustvarilo svojo ljudsko oblast, oblast, ki je že delovala v ilegali za časa fašistične dobe. Proti tej oblasti so se zarotile vse reakcionarne sile. A ljudstvo hoče, da se ta ljudska oblast spoštuje, da se prizna, kajti to je ob-

last množic. V tej borbi proti reakciji je potrebno potrditi ljudsko voljo za bratstvom med narodi, ki mora združiti italijansko in slovensko ljudstvo. Najbolj plemeniti sinovi teh narodov so zapečatili načela tega medsebojnega bratstva. Želimo, da se od te pokrajine razširi duh pravega bratstva med narodi, kajti edino tako bo mogoče preprečiti nove vojne, kajti edino tako bo mogoče ustvariti novo dobo miru in dela za vse ljudi. To pa je mogoče le tam, kjer je oblast zares v rokah ljudstva!

V imenu PNOO-ja je govoril tov. Regent, ki je pozdravil vse prisotne tudi v imenu MOS-a za Trst. »Današnja manifestacija,« je rekel tov. Regent, »je izraz ljudske volje, izraz slovenskega, italijanskega in hrvaškega prebivalstva naše lepe Julijske Krajine. Pozdravljam to vašo, to našo manifestacijo dela; to vašo in našo voljo do obnove, to vašo in našo voljo do boja proti vsem ostankom fašizma in proti vsaki reakciji. Današnja velika manifestacija je jasen znak, da se nameravate še dalje boriti tako odločno, kot ste se do danes borili, in da imate odločno voljo spet zmagati tako, kot ste že zmagali v narodni osvobodilni borbi.«

Te besede je tov. Regent ponovil tudi v italijanski. Nato so vse godbo zaigrale delavsko himno »Internacionalo«, vse ljudstvo pa je s petjem spremljalo godbo.

S tem je bila manifestacija zaključena.

Po končani manifestaciji se je ljudstvo začelo razhajati, prepevajoč partizanske in delavske — italijanske in slovenske pesmi. Nastajale so nove povorke z zastavami na čelu. Godbe in harmonike so spremljale petje. Ljudstvo pa je s pločnikov neprenehno pozdravljalo odhajajoče in jim ploskalo. Slovensko in italijansko zastavo so vedno nosili drugo ob drugi, kot da bi hoteli še enkrat potrditi ono bratstvo, ki se je tako jasno izražalo na tej manifestaciji in ki ga vse delovno ljudstvo doživlja v borbi za lepše življenje. Tako so se počasi, razigrani, zavečajoč se svoje moči, ki so jo potrdili z manifestacijo dela — razšli v razne dele mesta.

Obnova mostov v vipavski dolini

V teku osvobodilne borbe je bila na Vipavskem porušena večina važnejših mostov in drugih cestnih objektov. Ko se je zadnje dni aprila okupator klavarno umikal pred prodirajočimi enicami Jugoslovanske armade, je za seboj uničil še tiste mostove, ki so dotedaj vojno preživeli. Jugoslovanska armada je stala pred perečo nalogo, da se v interesu nadaljnjih operacij mostovi vsaj za silo obnovijo.

Tehnični odsek Tržaškega vojnega področja je šel takoj na delo. V nekaj dneh je v najtežjih prilikah postavil zasilne mostove na najvažnejših komunikacijah ali pa izpeljal zasilne poti. Toda to so bili le začasni provizoriji. Potrebe vojske in oživljajočega se gospodarstva so zahtevale izgraditev boljših provizorijev ali po možnosti stalnih mostov. Naloga ni bila lahka: strokovnih sil je bilo malo, potrebni material bogve kje, manjkali so kamioni. Vendar je Tehničnemu odseku Tržaškega vojnega področja, sedaj priključenemu v Odssek za gradnje pri Poverjenstvu PNOO, uspelo te težave premagati v taki meri, da danes lahko trdimo, da so mostovi v Vipavski dolini v glavnem obnovljeni.

To velja predvsem za cesto Postojna—Gorica; samo na tej cesti je bila obnovljena vrsta objektov. Med Razdrtim in St. Vidom je bil obnovljen 20 m dolg in 4 m visok oporni zid, pri čemer je bil omiljen tudi poprej hud ovinek. V St. Vidu je bil zgrajen obokan betonski most razpetine 6 m in dolžine 8 m, v Dobravljah sličen most v dolžini 11.50 m. Kak poldrug kilometer od zadnjega je bil v Potočah postavljen obokan betonski most v razpetini 6 m. Most v Vrtovinu je zgrajen iz dveh betonskih obokov, od katerih ima vsak 7.50 m razpetine; skupna dolžina znaša 22 m. Nadalje je na isti cesti popolnoma obnovljen betonski most v Oseku z razpetino 5.60 m in dolžino 8 m. Dalje proti Gorici je v gradnji most pri Šempasu. Popravljen bo tudi most na Otavi, ki je deloma poškodovan in most v Lijaku, za katerega so načrti že izgotovljeni in se predvideva, da bo še letos zgrajen, če bodo vremenske prilike dopuščale.

Poleg omenjenih mostov so bili na cesti Lokavec—Predmeja zgrajeni še trije mostovi, s čimer je bil vzpostavljen promet med Ajdovščino in Trnovsko planoto. Na tej cesti, kjer so bili vsi mostovi minirani, je bil obnovljen most v Slakarjih z razpetino 8.30 m in dolžino 10 m, zgrajen v obokani betonski konstrukciji. Prejšnji most na tem mestu je vodil preko hudournika Lokavščka skoraj pravokotno, zaradi česar sta na obeh straneh nastala na cesti hudo ovinka. Z novim mostom, ki sega počevno preko hudournika, je bilo cestišče razširjeno in oba ovinka izravnana. Nedaleč od tod je bil zgrajen 7 m dolg obokan most, katerega cestišče je bilo tudi razširjeno. Najvažnejši in obenem najslikovitejši izmed obnovljenih mostov na tej cesti pa je 13 m visok lesen predalčni most, ki je precej drzno izpeljan preko gorskega korita Golobnice in ki je dolg preko 30 metrov. Most je preračunan za nosilnost 20 ton.

Ti mostovi so zelo važni za transport lesa iz Trnovskega gozda. Sedaj dnevno vozijo številni tovorni avtomobili in vozniki les na dolinske žage, kjer se obdeluje za obnovo naših požganih in porušanih domov.

Mesto Idrija

»za našega dijaka«

Za našega dijaka so prispevale sledeče ustanove, trgovci in uslužbenci ter razni delavci.

1. Trgovci	14.200 Lir
2. Konsumno društvo	12.000
3. Katoliška zadruga	5.000
4. Okrajna Posojilnica	2.000
5. Uslužbenci PNOO	2.600
6. Razni uslužbenci	2.861
7. Gozdna uprava	37.000
8. Mizararska delavnica MNOO	8.000
9. AFZ rajon št. 4	817
10. AFZ rajon št. 8	1.020
11. Prost. prispevki veselice	43.630
12. Čipkarska razstava	11.223
13. Prost. prisp. rudarjev	180.000

Skupaj 320.351 Lir

Tiskovni sklad

Mesto Idrija za tiskovni sklad 6.752 lir in 20 Din; Ajdovščina Premrl Ivan Kom. baze 50 lir; Gustinčič Kristina 70 lir; Zgur Tončka 20 lir; Medved Francka 70 lir.

Prišli so sovjetski bratje

Nismo jim nudili samo soli in kruha, kot je naša navada, odpri smo jim naša srca, naše misli

Nismo jim nudili samo soli in kruha, kakor je naša navada, odpri smo jim naša srca, naše misli.

Čim je stopila sovjetska mladinska delegacija na jugoslovanska tla, je vzvalovala tudi Primorska. Stotine slavlolikov se je dvignilo ob cestah in vsa naselja so se odela v zelenje in zastave. Primorsko ljudstvo je spremljalo vsak korak bratskih gostov: »Ali pridejo tudi na Primorsko? K nam jih ne bo?« In vendar so prišli.

V petek okrog 11. ure dopoldne so zbrane množice Primorcev sprejele mladinsko delegacijo v Postojni. Nad poplavo transparentov in zastav so se dvigali vzkliki, pozdravi in borbene pesmi: primorsko ljudstvo je hotelo povedati sovjetski mladini svoje želje in zahteve, do katerih pravico si je s krvjo priborilo.

Primorska je sprejela sovjete kot brate in sestre, zato je tudi naglasil zastopnik MNOO, ki jim je zaželel dobrodoščilo: Vaša sreča — je naša sreča, vaši napor — so naši napor. Še izrazitejši poudarek temu pa je dal tov. France Perovšek, tajnik PPNOO: »Tukaj je Jugoslavija! Primorsko ljudstvo to ve, najbolj pa to razumejo bratje iz Sovjetske zveze. Vedo tudi, da nam pomeni to vse; da nam pomeni to našo zemljo, našo borbo, naše napore, naše delo. Vse to pa vedo, ker smo se v skupni borbi spoznali, povezali, odkrito in pošteno pobratili. To bratstvo s SZ pa bomo najbolj utrdili z našim delom. Utrjevali bomo slovansko enotnost s tem, da se bomo naučili od sovjetskih narodov ustvarjalnosti.« Množice so ga prekinjale z vzkliki: »Tito — Stalin«.

Potem je nagovoril delegacijo tudi poveljnik vipavškega vojnega področja podpolkovnik Čančič: »Ko so se dvignili narodi Jugoslavije, se je dvignila tudi Primorska. Primorski junaki so krvaveli in umirali na primorskih tleh in v samem Trstu in Gorici. Rasli smo v borbi ter se v njej prekalili. Borili se bomo do končne svobode.«

Zbrano ljudstvo je vzklikalo: Hočemo naše pravice! S Titom na pravičnem mejl Trst v Jugoslavijo!

V tem je zastopnica primorske mladine tov. Rezika-Tanja Čehovin spregovorila:

»Pozdrav, ki vam ga predajam, je pozdrav tisočih mladih delavcev, kmetov in dijakov naše ljubljene Primorske. Bratska sovjetska mladina! Vest, da prihajate tam z vzhoda v našo domovino, je prodrla v sleherno našo vas in mesto ter razveselila sleherno mlado srce in mu dala novega poleta v delu. Dolga je bila doba, v kateri smo zaman želeli današnjega srečanja. Takrat nam je bilo prepovedano o vas govoriti, pisati in čitati. Toda ta doba je minila. Prišli so dnevi, o katerih smo kljub fašističnemu preganjanju čitali in menili o hrabrih rdečearmejcih ter o junaški borbi mladine v zaledju. Vaš vzgled v veliki domovinski vojni je spremljal nas, primorsko mladino, v najtežjih dneh mučenja in trpljenja, v dneh, ko je šlo za življenje in smrt.

Ponesite iz naše zemlje najprisrčnejše borbene pozdrave vsej vaši junaški mladini ter ji povejte, da je primorska mladina neuklonljiva v svojih zahtevah, da je pripravljena na vse težave in žrtve, samo da bi dosegla svoj cilj: Živeti v novi Titovi Jugoslaviji.«

In še pionirček Jurij Buda je spregovoril v imenu naših najmlajših ter prosil, naj narodi Sovjetske zveze

Na balkonu v Postojni

Pogled na balkon, kjer so zbrani sovjetski gostje

podpro napore primorskega ljudstva, da se uresniči to, za kar so naši očetje krvaveli.

S prisrčnimi besedami, polnimi zagotovil, da bo sovjetska mladina podpirala jugoslovansko mladino v njenih težnjah in zahtevah, sta se zahvalila za lep sprejem tovariš Badjanov in tovarišica Zoja Tumanova.

Nato je govoril še predstavnik italijanske protifašistične mladine, ki je dejal, da tudi italijanska manjšina na Primorskem želi biti priključena k Titovi Jugoslaviji, ker ve, da ji je le tu zagotovljena srečna bodočnost.

Potem je delegacijo, ki je krenila proti Postojnski jami, obsula množica ter jo spremljala prav do vhoda. In med tem, ko je sovjetska mladina občudovala krasoto naše edinstvene Postojnske jame, je množica čakala in do odhoda pozdravljala sovjete. Pred odhodom je mladina podarila vrsto lepih daril sovjetski mladini. Mnogokatero oko prisotnih se je orosilo od ganjenosti in vedno pogostejše so se čuli vzkliki: Hočemo sovjetsko mladino v Idrijo! Hočemo jo v Ajdovščino! Hočemo v Vipavo!

Potem je sovjetska mladinska delegacija odpotovala v Ilirsko Bistrico,

kjer jo je množica prav tako prisrčno sprejela. Dobrodoščilo so ji zaželeli predstavniki ljudske oblasti, vojske, mladine in pionirjev. Za sprejem se je zahvalil tov. Lisakov. Tudi v Ilirski Bistrici so mladini poklonili vrsto lepih daril ter jo spremljali in pozdravljali prav do odhoda.

Množica je sprejela sovjetske goste v Opatiji

Zatem je goste peljala pot proti Opatiji, preko borne primorske zemlje, skozi skromna naselja, mimo živih priči fašističnega in nacističnega nasilja in strahovanja na Primorskem. Povsod so jih prisrčno pozdravljali. V Opatiji so jih pričakale ogromne množice in predsednik MNOO je spregovoril: »Prišli ste, sovjetski bratje! Ne nudimo vam samo soli in kruha, nudimo vam svoje srce, svoje misli!«

Tu pa sta spregovorila tov. Pjegov in Lida Iljina. Zvečer pa so delegati obiskali Reko.

Sovjetska mladina je odpotovala; s seboj pa je ponesla tisoče spominov na naše matere, ki so jih s solzami v očeh pozdravljale, na našo mladino, ki ji je prožila roke v pozdrav, roke, ki so bile še včeraj v posesti uporniške puške, danes pa so žuljave od dela, tisoče spominov na sledove fašizma, na razbito in požgano Primorsko, tisoče spominov na naš trd kraški kamen in temne hoste, kjer počivajo naši junaški partizani, vrnila se je potem, ko je spoznala naše hrabre primorske množice, ki so že toliko žrtvovala in ki so pripravljene žrtvovati vse za svobodo delovnega ljudstva.

Naši junaki dela - idrijski rudarji

Čar Ivan

Troha Anton

Mlakar Valentin

Idrijski rudarji so prijeli za delo prav med prvimi v svobodi. V svojem požrtvovalnem delu postajajo že lik rudarja, za kakršnega je tekla kri, postajajo duša delovnega ljudstva, postajajo udarniki.

Danes ne stopajo več z lučjo v roki in rove pod senco knute ali biča, pod

grožnjo ali nasiljem, k delu jih žene sila, želja po ustvarjanju, po obnavljanju, želja, da delajo za delovno ljudstvo. Zato tudi v tem ne poznajo odmora, ampak se lotijo takoj drugega dela, čim se odtrgajo iz objema temačnega rova, in to udarniško, brezplačno.

Izven delovnega časa so obnovili nov dvigalni stolp jaska »delo«, ki je bil med vojno poškodovan. Prav tako so popravili vse poškodbe na zunanjih rudniških objektih. Tudi rudniško hišo, ki je bila poškodovana, so dokončno porušili, odstranili vse preostalo zidovje ter prebrali vse dobre kose za obnovo.

Potem so šli v hosto pripravljat drva za rudarske vdove, upokojece in sirote. Okrog 150 rudarjev je nasekalo nad 300 kubičnih metrov drv. Pri tem težavnem delu se je smrtno ponesrečil bivši borec partizan, tovariš Ivan Čar. Zrtev Čara, ki je v preteklosti bojkotiral delo, ker je videl v svojem delu pomoč fašističnim izkoriščevalcem, jasno kaže, kako bistveno se je spremenil odnos delavca do dela v ljudski demokraciji. Samo v ljudski demokraciji so udarniki delavci. Ta zadnja smrtna nesreča, kakor prejšnja nesreča v rudniku, ko je zasulo dva rudarja, pa ni

kakor ni potrla silne volje do dela, nasprotno, delavcem je vtilo novih sil, novega poleta pri delu. Prvi žrtvi pa sta med drugim tudi obsodba fašističnih gospodarskih pijavk, ki so samo brezbrizno ropali rudnik, ne da bi zaščitili naprave, ne da bi se brigali za varnost delavcev.

Mimo idrijskih delavcev ne gre noben dogodek. Ob košnji je 40 rudarjev pokosilo na občinskih travnikih ves pridelek. V času nabiralne akcije

Permozer Jože

Od tedna do tedna

Brez dvoma je, da tvori še vedno središče političnega življenja prekinitve mirovnih pogajanj, ki so se razbila zaradi tega, ker sta se angleški in zunanji minister ZDA preveč dosledno ogrevala za to, da se ne drže povsem sklepov Potsdamske konference. To pa je seveda povzročilo časopisni vihar v svetu, ki ga je izbrabila svetovna reakcija za svoj napad na SZ in balkanske države. Prav sedaj je ta napad, ko se te države pripravljajo na volitve, zakrknjeno prevzemajo dediščino nacifašistov. Poštene ljudske množice pa vedo, da je treba zaščititi iskati tam, kjer je odkrita in dobronamerna, pri S. Z.

Poleg tega svetovnim reakcionarjem niso všeč svobodne demokratične volitve, ker vedo, da bodo tako prevzele oblast ljudske množice in bodo prvi v zgodovini gospodar na svoji lastni zemlji. Zato se poslužujejo v demokratičnih državah osamelih fašističnih repkov, nekdanjih predstavnikov protiljudskih strank, profašistov, špekulantov in okupatorjevih hlapcev, da podpihujejo protiljudsko delavnost in izkoriščajo v te namene svobodo tiska, demokracijo. Seveda imajo en sam namen, zanetiti doma nemire, o katerih potem tako uslužno radi pišejo ti svetovni reakcionarji. Pa tudi na mejah bi radi povzročili nemire, zato se poslužujejo italijanskih fašistov, nemških nacistov, grških monarhofašistov in bolgarske šovinistične opozicije.

Ne diši jim ljudska demokracija v jugovzhodni Evropi. Niti eden izmed njih pa še ni dvignil glasu ob procesu proti vojnim zločincem v Sünebergu. Ves pošten svet vidi v teh obtožbah SS-ovcih sadistično družino vojnih zločincev, ki naj zaslužijo najstrožjo kazen. Res je težko ljudskim množicam razumeti to hladnost »demokratov« danes, ko se še ni razpodil dim po fašistih požganih domov in se še ni posedla zemlja na svežih grobovih milijonov nedolžnih žrtev.

Prav tak zasmeh naporov ljudskih množic pomeni nezanimanje teh gospodov reakcionarjev do grške strahovlade, ki ščiti izdajalce in nemške sodelavce, grške protifašiste pa pusti množično umirati v ječah in koncentracijskih taboriščih. Ni jim mar, da Grčija pripravlja volitve s ponarejenimi volivnimi imeniki in v senci bajonetov. Istega kova je volk v ovčji koži španska in portugalska demokracija, kjer se pripravljajo na volitve tako, da je vlada poklicala v vojsko na jesenske »vojaške vaje« lepo vrsto volivcev, kjer seveda ne bodo volili.

Iz vsega tega tudi mi lahko potegnemo zaključek, do katerega je prišel v beograjski »Borbi« Radovan Zogović, da to veliko zanimanje za demokracijo v nekaterih državah jugovzhodne Evrope močno diši po romunski nafti; madžarski pšenici, bolgarskem tobaku in jugoslovanskem bakru.

Svobodoljubna Francija je enodušno zbrisala iz svoje srede vojnega zločinca Lavala, ki se je do zadnjega sicer zaman zanašal na pomoč svojih fašističnih sodelavcev. General De Gaulle se še vedno ogreva za »zapadni blok« in je s tem v zvezi poteval v Belgijo.

starega železa so idrijski rudarji sami nabrali 200 ton tega materiala. Tudi nabiralna akcija »za našega vojaka« ni šla mimo idrijskih rudarjev, ampak je dobila vzgleden okvir. Do sedaj so napravili eno nedeljsko dnino za to, v bodoče pa bodo vsak mesec napravili eno nedeljsko dnino »za našega dijaka«. S temi dninami pa bodo znatno dvignili tudi produkcijo živega srebra. Poleg tega nadaljujejo pri vseh prireditvah, mitingih, pri prosveti, fizikulturi, sploh na vseh področjih družabnega udejstvovanja.

Pa si oglejmo nekaj teh udarnikov:

Tov. Anton Troha, kovač pri rudniku, je napravil pri košnji 40 delovnih ur in pri pripravljanju drv — 57 delovnih ur in bil od sotovarišev upravičeno proglašen za udarnika in postavljen za zgled požrtvovalnega delavca.

Tov. Valentin Mlakar, rudniški tesar, pa je od meseca maja delal štiri udarniške ure dnevno. Razen tega je napravil sedem nedeljskih in dve prazniški udarniški dnini.

Tov. Jože Permozer, o katerem smo tudi mi že pisali, je samo pri čiščenju ruševin napravil 64 udarniških ur. Delal pa je pri vseh akcijah skupno z rudarji: pri zbiranju železa, pri košnji, pri jasku dela.

Z delom naprej!

Vsak pošten demokrat v svetu je že spoznal, da priključitev Julijske Krajine k Jugoslaviji pomeni v praksi potrditev načela o samoodločbi narodov, katerega so demokratične množice skovale v vojni proti fašizmu. Zato je čisto jasno, da se je ljudstvo ostalih dežel — zlasti slovenskih — z bratsko Sovjetsko zvezo na čelu postavilo na našo stran. Poslanica jugoslovanske delegacije v Londonu, katera je utemeljila zahteve Jugoslavije po priključitvi Julijske Krajine, je zlomila vse dotedanje podtikanje reakcije, ki je na vsa usta vpila v svet o imperialističnih težnjah nove Jugoslavije. Nastop jugoslovanske delegacije v Londonu je bil nastop narodov Jugoslavije in ljudstva Julijske Krajine hkrati. Bratstvo Slovencev in Italijanov v Julijski Krajini je za ves svet postalo dejstvo. Izmišljena pravljica reakcije o tem, da bodo Italijani kot narodna manjšina v Jugoslaviji zatirani, se je razblinila v nič. Nasprotno, predlog o sedmi federalni edinici je jasno pokazal, da Italijani ne bodo manjšina, temveč enakopraven član v jugoslovanski skupnosti. Predlog o sedmi federalni državi je pokazal še več. Pokazal je vsemu svetu bistvo ljudske demokracije v Jugoslaviji, katera je v resnici drugačna, kot pa demokracija n. pr. na zapadu. Toda ta razlika ni takšna, kakor je kričala reakcija pred pričetkom londonske konference; to ni diktatura peščice ljudi, temveč

popolna oblast v rokah ljudstva,

kar je odraz v sami rasti in pravicah te oblasti od krajevnega NOO, pa do zakonodajne skupščine. Predlog o sedmi federalni državi vse to potrjuje, istočasno pa daje orožje v roke ostalim narodom, kateri še nimajo v celoti svojih pravic, za katere so se v tej vojni borili. Po zaključku londonske konference se domača in svetovna reakcija zaveda, da so z dosedanjim načinom svojega delovanja proti interesom narodov Jugoslavije in ljudstva propadle. Zaveda se, da je bratstvo Slovencev in Italijanov tvorba, katere se ne da več zlomiti. Zato si daj na deva drugo »krinko«, krinko, pod katero se hoče pokazati bolj »demokratična«, pričela je tudi sama preko nekaterih svojih eksponentov govoriti o slovansko-italijanskem bratstvu, s čekanjem, da je to mogoče tudi izven Jugoslavije v samostojni državi (tu misli na Julijsko Krajino).

katera bi imela vlogo »posredovalca miru med Italijo in Jugoslavijo«, ali celo vlogo predstraže pred »nevarnostjo z vzhoda«.

Pri tej lažni demokratični kliki je možno ugotoviti samo to, da so to ljudje, ki so bili in bodo vedno proti bratstvu med narodi, da so to tisti, s katerimi bo ljudstvo zaradi njihovih zločinov nad množicami v preteklosti še razčistilo račune. Ponovno je treba pibiti, da predstavlja sedma federalna enota v okviru Jugoslavije za vse italijanske napredne množice v Italiji sami kašipot v borbi za dosego osnovnih pravic — to je ljudske oblasti. Napredni Italijani se tega prav dobro zavedajo, zato jim je danes Jugoslavija prav tako draga, kot vsakemu Slovencu in Hrvatcu v Julijski Krajini. Danes se pred nas postavljajo nove naloge, ki jih bomo morali izvršiti. Pri našem delu sedaj ne bomo »parlamentirali« z nekaterimi protiljudskimi škodljivci o tem, kakšno mora biti bratstvo med Slovenci in Italijani itd. itd. Za nas, za naše ljudstvo je ta stvar jasna. Vsemu temu je treba dati drug okvir, namreč okvir dela, ki naj v samem življenju danes kaže vse to, kar so Slovenci in Italijani v Julijski Krajini skupno ustvarili. Delo naj tudi kaže pripadnost naše pokrajine k Jugoslaviji.

Če hočemo govoriti o delu, edaj moramo govoriti o naši SIAU.

Prvi kongres je postavil njene glavne temeljne točke, ki sicer niso predstavljale nekaj povsem novega, temveč so samo izoblikovale dotedanje vezi Slovencev in Italijanov, skovane v borbi proti fašizmu.

Osnovno načelo samoodločbe je dobilo svoj pravi obraz od časa prvega kongresa pa do danes. SIAU v tem času stoji na čelu največje ljudske zahteve — to je zahteve po priključitvi k Jugoslaviji, prav zaradi tega gre z ljudstvom, ki se je zavedlo, da je edino v tem njegova bodočnost. Uspeh SIAU pri tem je razviden iz uvodnih besed: napredne demokratične sile nas v zahtevah podpirajo. Iz tega sledi, da se mora tej prvi nalogi sedaj pridružiti še druga, to je delati tako kot delajo v Jugoslaviji. To je precej širok pojem, ki pa velja zlasti za nas v coni »B«, kjer imamo popolno ljudsko oblast, ki je edina gospodar položaja. Zato pa bi si malo bolj podrobno ogledali ta širok pojem v celotnem okviru Julijske Krajine.

Prva stvar pri tem bi bila naslednja: Če smo prav ugotovili, da pomeni razvoj ljudske demokracije v Jugoslaviji kašipot za vse ostale narode, ki svojih pravic še niso dosegli, tedaj je prav v sedanjem času dolžnost vsakega pravega demokrata, ki dnevno postavlja zahtevo po priključitvi k Jugoslaviji kot osnovno zahtevo nas vseh, da z ljudstvom v Jugoslaviji že danes sodoživlja vse tako, kot bi bili k Jugoslaviji že priključeni.

Zakoni, ki jih je sprejela Začasna zakonodajna skupščina jugoslovanskih narodov, so tudi naši zakoni.

Oni so obraz prave ljudske demokracije, odraz res ljudske oblasti, ker so izdelani vsi res samo v interesu najširših ljudskih množic. Zato jih moramo študirati in jih osvajati. Sodoživljati moramo prav tako volitve v Jugoslaviji, ki se bodo vršile 11. novembra. Tudi o njih smo govorili že večkrat na naših političnih zborovanjih; toda govoriti o njih še ni dovolj. Sodoživljati moramo vso veličastno volilno kampanjo Ljudske fronte, ki se bo 11. novembra končala s smrtnim udarcem opoziciji, ki predstavlja le ostanek prejšnjih izkoriščevalskih klik iz predprilske Jugoslavije in ostanek nemških fašističnih hlapcev.

V vsem tem bo tu pri nas dobila reakcija najboljši odgovor. Povsod se bo njeno »demokratično« čvekanje spremenilo v nič, ker se ljudstvo bori za svobodno demokratične volitve svojih odborov in skupščin, česar se reakcija najbolj boji. Zavezan bo jezik tudi onim špekulantom in izdajalcem, ki skušajo sedaj ob poostreni kontroli prehoda prejšnje jugoslovanske meje dvigniti vrš med ljudstvom, češ sedaj je že odločena usoda Julijske Krajine, ker je prišel tak ukrep. Kričijo zato, da bi prikrili udarec, katerega so oni sami dobili s tem, da jim je sedaj onemogočeno črnohorzijsko trgovanje na škodo ljudstva itd.

To so pogoji dela in razvoja naše ljudske oblasti v Vzhodno Primorskem okrožju, kjer ta uživa vso močno podporo jugoslovanske vojne uprave, kar že predstavlja bistveno razliko od nam znanega tozadevnega položaja v sami coni »A«.

Kljub temu je tudi pri nas mnogo težav kot v vseh deželah, koder je divjala vojna. Premagali jih bomo, in sicer samo tako kot je pred kratkim govoril maršal Jugoslavije tov. Tito v Skoplju in podpredsednik zvezne vlade tov. Edvard Kardelj v Ljubljani. Premagale jih bodo ljudske množice same pod vodstvom Ljudske fronte.

Pri nas so se v času, odkar je bila postavljena demarkacijska črta, pričele izvajati dodatne volitve v krajevne narodno osvobodilne odbore še povsod tam, kjer zaradi okupatorjevih postojank do sedaj niso bile izvedene na tajni način glasovanja; na ta način smo pričeli znatno prispevati k utrjevanju ljudske oblasti. Na teh volitvah so bile postavljene enotne liste SIAU, ki so z večino glasov zmagale. Jasno je, da so poedini elementi hoteli tudi sprva razbijati našo politično enotnost delavcev, kmetov in napredne inteligence, ki je bila skovana že v času same narodno osvobodilne borbe. Včasih je kakšen »opoharjeni črno-srajnik« začel razvijati ob tem teorijo, češ, saj delavci in inteligenca ne morejo skupaj, ker so njihovi interesi različni itd., ali pa so govorili celo o nesposobnosti prvih.

Mi smo na naših volivnih zborovanjih jasno odgovorili, da se delavci, kmetje in delavna inteligenca že davno, to je med časom narodno osvobodilne borbe zblizali in da je »sile, ki bi ...« dvojila.

Razlike, ki so včasih dejansko bile, danes ni več. Danes, v dobi ljudske oblasti, je delo spoštovano, zato se pri udarniškem delu najdejo vsi delavci, kmetje in uradniki, vsi pospravljajo ruševine, vsi vedo zakaj. Jasno je, da je sam tempo in pa širino takega dela treba izboljšati, toda načelo enotnosti, kot rečeno, je že davno doseženo in se sedaj samo še utrjuje ter razvija.

Jasno je, da je sedaj potreba novo izvoljene in tudi stare odbore poživiti. Ne smemo se zadovoljiti s tem, če smo do KNOO-ev in skupščin prišli na način demokratičnih in svobodnih volitev in da sedaj nosijo ljudski naslov, treba je ljudskost teh odborov uresničiti in to prav z delom. Predpogoj za dosego tega pa je, da se vsi novoizvoljeni odborniki globoko zavedajo dejstva, da so bili izvoljeni kot pristaši SIAU (OF) — ne samo to, kot eni izmed dobrih aktivistov OF. Zato morajo taki tudi ostati, zato se morajo tega pri svojem delu zavedati. Samo na tak način bodo mogli vršiti svoje dolžnosti v ljudski interes, samo kot aktivisti bodo znali mobilizirati vse žene, mladino in druge za premagovanje vseh težav.

Vsega tega se morajo zavedati zlasti delavci in njihove organizacije, ki so dolžne v največji meri podpreti samo politizacijo naših oblastvenih odborov. Zlasti italijanski tovariši morajo položiti vso iniciativo za dosego tega, ker bodo s tem najbolj manifestirali svojo pripadnost k Jugoslaviji pred vsemi ostalimi italijanskimi množicami v sami Italiji.

V okviru te politizacije mora biti združeno široko tolmačenje pravic in dolžnosti odborov samih na eni strani in zbora volilcev prav isto na drugi strani. Ponekod so poedini tovariši zapadli pri tem iz skrajnosti v skrajnost. Potem, ko je bil v tem ali onem primeru zbor volilcev enostranski, brez prave zdrave kritike, kar ni pečat prave demokratičnosti, so zapadli v drugo skrajnost, in sicer v kritiko zaradi kritike. To pa je predvsem všeč nekaterim špekulantom, ki vedno iščejo napak, da bi na podlagi slednjih mogli škodljivo vplivati na delo.

Kritika mora biti, toda mora biti zdrava,

mora imeti namen napake poedinih tovarišev ali celih odborov odpraviti in to tudi doseči, mora izločiti vse negativne elemente, ki so morda v kakšnem odboru, mora udarjati po birokratskem obnašanju odbornikov itd. Ne sme pa se istočasno prezirati dolžnosti, katere ima prav zaradi ljudske demokracije vsak.

Ne sme pa izostanek opravičevati z »demokratičnostjo«, češ saj je svoboda in demokracija, če hočem izvrševati svoje dolžnosti ali ne, to je vseeno, saj je demokracija. Ali pa se zgodijo tudi slučaj, ko se počutijo razni špekulanti-črnohorzijski prizadeti s tem, ko jim odbori oblasti preprečujejo njihovo sleparjenje. Tudi ti niso zadovoljni s tako demokracijo.

Kritika mora imeti torej cilj ustvarjalnosti — napredka in to pri urejanju političnih in gospodarskih vprašanj.

Odnos delavstva — njegovih strokovnih organizacij, so take — boljše rečeno njegove oblasti, nam mora biti po vsem dosedanjem izvajanju, popolnoma razumljiv. Zato bomo tudi vse konkretne probleme in težave naših odborov oblasti s terena sploh pregledali v tej zvezi.

Delavski razred je v sedanjih prilikah ljudske oblasti prišel v celoti do svojih pravic,

za katere se je boril. Oblast je ljudska, oblast je torej v njegovih rokah. S tem pa se še ne more trditi, da je delavstvo s tem že prišlo do svojega blagostanja. To je popolnoma razumljivo. Tovariš maršal Jugoslavije Tito je pred kratkim govoril v Skoplju, isto tudi podpredsednik Jugoslovanske zvezne vlade v Ljubljani; oba sta govorila o tem, kako bo ljudstvo do-

seglo svoje blagostanje. Povedala sta vsem, da se po štirih letih fašističnega razdejanja ne da v nekaj mesecih vsega tega nadoknaditi, toda pribila sta dejstvo, da je pa v tej kratki dobi po zlomu Nemčije storjena mnogo več, kot v kateri koli evropski državi, če izvzamemo pri tem SZ. Povedala sta, da je bilo to mogoče samo zaradi tega, ker so ljudske množice stvar obnovne gospodarstva vzele v svoje roke itd. in da so danes vsi njegovi napori v tem smislu edino v korist ljudstva, ne pa kapitalizem, kot je bilo včasih, ali pa kot bi bilo danes, če ljudstvo ne bi zmagalo istočasno kot nad nemškimi okupatorjem tudi nad starim predvojnim krivičnim redom itd. Te stvari nam povedo vse, tudi to, kako bomo do svojega blagostanja prišli. Zato so danes strokovne organizacije pri nas prve, katere zastavijo vse svoje moči in udarno sposobnost za delo, ki ga ima pred seboj naša oblast.

Leto dni je od tega

V teh dneh, ko skuša svetovna reakcija ponovno preprečiti naš Trst s tem, da na debelo dviga na oblast, v vrste vzgojiteljev in učiteljev fašiste, izdajalce, morilce, vso krvavo protiljudsko bratovščino, nabrano z vseh vetrov, ter jo oborožuje s starimi protiljudskimi fašističnimi zakoni, da bi uničila in prekrila hoteenje in zahteve tržaških delovnih množic, da bi opravičila svoje blatenje Jugoslavije, kateri očila imperializem, slavi srce ljudsko demokratične Jugoslavije Beograd, veliki dan, dan prve obletnice svoje osvoboditve.

Mi Primorci, prav tako kot vse ostale ljudske množice v Jugoslaviji vemo, da to ni samo veliki dan Beograda, da je to tudi naš veliki dan, veliki dan vsega naprednega demokratičnega sveta. Ali niso lani 20. oktobra grmeli topovi v Moskvi v slavo tega dne, ali niso tisoči in tisoči, da milijoni naših src vztrepetali — Beograd je svoboden.

In zakaj? Ljudskih množic ni mogoče trajno varati, delovno ljudstvo se vedno pozna med seboj. Kdo je verjel, da je čaršija — Beograd, kdo je verjel, da so špekulanti, ki polnijo žepe z žulji in bedo priganim denarjem narodov Jugoslavije — Beograd, kdo je verjel, da so krivice in laži, ki so se kar vsipale med ljudske množice iz tega mesta — res glas Beograda, kdo izmed nas je sploh mogel verjeti, da se brati z našimi kroniki — fišisti, v vseh mogočih prijateljskih pogodbah — res Beograd. Nikče, prav nihče. Zato, ker tega niso govorile ljudske množice, ampak peščica opred izdajalskega kralja Petra, ki so tudi ljudstvo 1941 nagnali pod fašistične tanke in topove, sami pa izdajalsko pobegnili.

In čim pa je spregovorilo to ljudstvo, čim je dvignilo glas osvobodilne, samoohranitvene vstaje, so ti protiljudski oblastniki ukazali Nediću in Mihajloviću ter njima podobnim, da zatro stremeljenja ljudstva, da za vsako ceno uničijo pohod ljudskih množic ter ohranijo Beograd še v nadalje za izhodišče prevar in laži, za leglo protiljudskih oblastnikov, za snovalca

Ali si moramo pod drugimi pogoji zamisliti organizacijo udarniškega dela? To so stvari, ki jih moramo imeti stalno pred očmi in to zlasti pri nas, koder je gospodarski položaj v večjih primerih težji, kot bi pa sicer bil, če bi bili priključeni k Jugoslaviji.

Prav zato mislim, da je treba v prvih vrstah sindikalnih organizacij še bolj zasukati rokave in storiti vse, da se naša industrija in podjetje sploh čimprej postavi na stanje mnogo večje kolektivnosti. Gre predvsem zato, da iniciativo za dosego tega vzame prav delavstvo v roke. Tovariš predsednik NVS Kidrič je na prvem kongresu jasno povedal, da si moramo izboljševanje vsega zagotoviti le s produkcijo. Pri tem mislim na mezde, finance sploh itd. Za pravilno razumevanje teh vprašanj je potrebno to, da se vsak delavec danes seznani s smernicami, katere je dal prvi kongres sindikatov v Ljubljani.

France Perovšek.

morilnih taborišč delovnega ljudstva, za velikopoteznega črnohorzijskega z ljudskim ozemljem in imetjem, za razdiralca enotnosti in uničevalca ljudske skupnosti. In vsega tega niso poskusili samo v Beogradu, ampak širom naše zemlje, zakar nam je živa priča danes Trst.

Primorska je pristihnila prvim uporniškim puškam, ki so odjeknile 1941. v Beogradu, čula je klic beograjskih delovnih množic in se tudi sama dvignila. In celo na Beograjskih ulicah so Primorci svojo neomajno voljo, da se bore in delajo samo v mejah Titove Jugoslavije, zapečatili s svojo krvjo. Pohod ljudskih množic je strl lansko leto fašistično srače gnezdo, združena JA in RA sta razbili to krvavo navlako, da se je razpršila in tedaj je vstal nov Beograd, Beograd na katerega so ljudske množice ponosne, Beograd, ki nam je vlival upa in nad v skorajšnjo zmago, Beograd, ki nam je bil nasvlejša točka v težkih dneh.

Beograd je spregovoril, ljudske množice so spregovorile; manifestirale so za zmago naprednih demokratičnih ljudskih sil, manifestirale za zmago v krvi porojenega bratstva slovanskih narodov, manifestirale neporušno zvezo narodov Jugoslavije in SZ. Beograd je simbolično smaga nas vseh, borcev iz velike domovinske vojne.

In letos je šele poteklo eno leto od tega, pa je že Beograd zibelka ljudskih zakonov, trdnjava ljudske demokracije.

In ta trdnjava, kakor celotno Titova Jugoslavija, danes čuti nekaj, čuti z nami, ki smo s svojo krvjo pisali meje naši domovini. Prav tako, kakor smo mi pred dobrim letom čutili v slednjem utripu srca, v slednji naši domovinski misli: Beograd, tako danes z nami čutijo vse te sile: Trst. Vsi se namreč zavedamo, pa naj bo to ob misli na Beograd ali na Trst, na Ljudsko fronto, ali ljudsko oblast, ali na zvezo s SZ, ali na bratstvo narodov, da smo se borili in krvaveli in da bi izdali lastne žrtve, če bi pozabili na naše cilje.

Mladini Slovenskega Primorja

Mladina XVI. udarne divizije, ki se je tudi borila za svobodo našega Primorja, slovesno manifestira danes v Petrogradu na svojem predvolitnem zborovanju in vam, dragi bratje in sestre, pošilja skupno z mladino Vojvodine in Banata prisrčne pozdrave.

Pazljivo zasledujemo dogodke v naše mPrimorju. Z vami obsojamo ta položaj, v katerem imajo še danes, ko smo s pomočjo zaveznikov osvobodili našo zemljo izpod fašizma, njegovi pristaši možnost nemotenega reakcionarnega delovanja. Toda v nas je zavest, prekaljena v borbi, da mi našega Primorja, za čigar svobodo je padlo toliko žrtv, ne damo nikomur, to je naše! Mi se dobro zavedamo tega, da bomo le pod Titovim vodstvom, v katerega neomajno zaupamo, mogli rešiti Primorje.

11. novembra, ko bo Jugoslavija potrdila, kar si je ustvarila v borbi, bo doživela največji poraz domača in tuja reakcija, vsi tisti, ki nam kratio naše nacionalne pravice, ki rovarijo proti priključitvi Primorske in Trsta k demokratični republiki Jugoslaviji.

Zivela Primorska, Trst, Istra — združena v demokratični federativni republiki Jugoslaviji!

Zivel maršal Tito!

Petrograd, 30. sept. 1945.

Mladina Petrograda, Vojvodine in severnega Banata.

Mladina XIV. udarne divizije.

»Svet brez sovraštva«

Naša pisateljica Mira Pucova, znana po svojih uspešnih romanih, je napisala dramo v 3. dejanjih, ki se bo še to sezono igrala v gledališču v Trstu, Ljubljani, Mariboru in drugod. Snov je pisateljica zajela iz razmer v zaporih v Ljubljani, kjer so belogardisti pod vodstvom nacističnega krvnika Simona počenjali vsemogoča grozodejstva. Drama ima v glavnem ženske vloge. Dejanje se razvija okrog Marije, žene partizana, ki so jo vrgli v ječo z detetom vred. Razmere v zaporih so orisane po resničnih dogodkih, saj je pisateljica kot jetnica, sama ponovno preizkusila divje metode fašističnih nasilnikov.

Drama bo izšla v Knjižni založbi v Trstu — obenem s koledarjem za leto 1946. in z zbirko ruskih humoresk. — Naročite knjige pravočasno, rok je kratek.

Ali ste se naročili na knjige?

Knjižna založba v Trstu bo izdala še pred božičem:

1. Koledar za leto 1946, z bogato vsebino in s slikami.

2. Zbirko ruskih humoresk.

3. Izvirno dramo »Svet brez sovraštva« iz časov naše osvobodilne borbe.

Vse tri knjige bodo stale 40 lir, če se priglasi dovolj naročnikov.

Naročila sprejemajo prosvetna društva.

Pohitite z naročili, ker je rok kratek!

V Novem mestu smo bili...

Preteklo nedeljo so prekrile Novo mesto, srce Dolenjske, zastave in zelenje. Sto in stotine, da tisoči ljudi se je zgrnilo v mesto. Spet sta se srečala idrijski rudar in kmetica iz Suhe Krajine, spet sta si stisnila roki škojeloški delavec in mladinka Vipavske doline. Spet in spet so si segli v roke sinovi in hčere slovenske zemlje, spet so si segli v roke stari borci, terenke in zavedne mamice iz vseh vetrov Slovenije.

Vsi pa so prišli pozdravit nekaj, kar je vzniklo iz ljudstva, nekaj, kar so oni ustvarili, oblikovali in čuvali, nekaj, na kar jih veže slednja misel in slednji utrip srca: svoje borce, svojo ljudsko vojsko, prišli so pozdravit 31. divizijo, na dan njenega velikega slavlja, na dan druge obletnice ustanovitve. V obeh teh ljudi si bral, da to ni praznik samo borcev 31. divizije, ampak, da je to praznik predvsem Primorske in Gorenjske, da je to praznik vseh Slovencev in Jugoslovancev.

Ne, za naše pošteno ljudstvo ni in ne sme biti pregraj. Kakor so našle matere, sestre, bratje in očetje v slednji grapo, v slednji borbi in v zadnjo hosto k svojim borcem, mimo fašistov in nacistov, mimo in čisto preko bunkerjev in žic, tako so našli svojo divizijo, svojo ljudsko udarno pest tudi v Novem mestu. To naše ljudstvo, tisočkrat prodano in izdano od protiljudskih vladodržav, si je samo osvojalo svojo vojsko, kravalo in trpelo ter zmagalo z njo, zato hoče z njo tudi k ciljem, za katere se je borilo. Ljudstvo in ljudska vojska si tesno povezana in nerazdružljiva, to za nas, za ljudske množice ni prazna beseda, to je v krvi, v sili, v borbi, v zmagi in delu po vojni, resnica, katero pa naše ljudske množice in

Stab 31. divizije: komisar Franko Ivan-Lztok; komandant Klanjšek Jože-Vasja; načelnik štaba 31. divizije major Mrvoš Rado.

naša ljudska vojska z dneva v dan potrjuje.

In eno izmed mogočih potrdil tega je bila tudi proslava v Novem mestu.

Že v zgodnjih jutranjih urah so se vile skupine manifestantov po novomeških umlicah. Pesem je donela iz njihovih grl. Na ogromnem prostoru je bila postrojena naša slavljenka — 31. divizija. Postrojena divizija, postrojeni borci, ki so napol goloroki udarili dve, tri, štiri leta nazaj po fašističnem jeklenem morilnem stroju. In ta ponos, to zmagovalstvo je ta dan odražala celotna divizija.

Kmalu po devetih ura dopoldne so prispeli na zborna mesto zastopniki vojaških in civilnih oblasti. General-major tov. Levičnik je sprejel raport komandanta 31. divizije tov. podpolkovnika Jožeta Klanjške-Vasje in pregledal trupe.

Potem je spregovoril tov. komandant 31. divizije:

Sovražnik je mislil v siloviti ofenzivi uničiti naše edince, uničiti narodno osvobodilni pokret, zlomiti duha primorskega ljudstva. Dosegel je kot vedno, obratno. Iz ofenzive so izšle naše edince ojačene, ljudstvo ne klone. Po ofenzivi se formirajo XXXI. divizija in XXX. divizija. Začenja se svetla stran v zgodovini primorskega ljudstva, osvobodjena ozemlja, zmagata za zmago ter formiranje IX. Korpusa. Naša divizija je v pričetku porušila staro italijansko-jugoslovansko mejo, ter s tem odstranila dokončno zunanji znak, ki je ločil Primorsko od ostalih delov Slovenije, pomedla je s postojankami Davče, Javorje, Žiri, ki so bile čuvarji tega znaka krivice napram narodu Jugoslavije. Začne se doba ofenzive v sklopu IX. Korpusa na sovražnikove komunikacije in oporišča, ki so te komunikacije čuvali. Ofenziva na proge v Baški grapi, na progo Postojna-Trst, postojanke Črni Vrh, Koritno, Grahovo, Čepovan, Idrija in stotine padlih borcev je najbolj zgovoren dokaz primorskega ljudstva, da hoče živeti v Titovi demokratični Jugoslaviji. Če bi tukaj navajal število porušene prog, mostov, cest, uničenih postojank, pobitih sovražnikov, uresničene sovražnikove tehnike, tedaj bi se jasno videlo, kakšno vlogo je odigrala naša vojska na tem ozemlju, v zaledju italijanske fronte, in

kakšne pravice ima danes primorsko ljudstvo v svojih zahtevah po priključitvi k Titovi Jugoslaviji

Z porastom oborožene borbe se je začela naša divizija, utrjevala se organizacijsko in vojaško. Iz njenih vrst so nastali novi in novi kadri, najbolj sinovi primorskega ljudstva. Z lastnimi črkami bodo v zgodovini primorskega ljudstva in vseh narodov Jugoslavije ostala zapisana imena heroja Janka Premrla-Voja, Iztoka, Rudarja, Volodje, Matejka, Blaža, Gojka in vseh drugih neštevilnih junakov.

Divizija je šla skozi najtežjo preizkušnjo, veliko sovražnikovo ofenzivo, katero je častno prestala.

Sovražniku se njegov namen ni posrečil zaradi tega, ker ni razumel, česar se danes mnogi ne razumejo, da je naša vojska in oblast zakoreninjena v ljudstvu in zato neuničljiva.

Iz sovražnikove ofenzive je šla divizija takoj v protiofenzivo, pomedla s postojankami Čepovan, Lokovec, Otlica-Podlaka, Pušale, Trnovo, z postojankami, ki naj bi bile čuvarice Trsta in Gorice, udarila v dolino, zasedla Gorico, Tržič ter odločno sodelovala pri osvoboditvi Primorske, Gorice in Trsta. Omenil sem že, da naš sovražnik ni uničil zaradi tega, ker je bila naša vojska globoko zakoreninjena v ljudstvu. Če je to bilo kje, je bilo to v največji meri na Primorskem. Vsa Primorska je bila eno samo vojno taborišče. Vojak je bil starček, žena, otroci. Samo s tako podporo vsega naroda je naša vojska lahko žela take uspehe ter lahko častno izvršila svojo nalogo.

Taka je zgodovinska pot naše divizije, ki je ob enem zgodovinska pot oborožene borbe primorskega ljudstva. Če sem govoril samo o nastanku in razvoju naše divizije, nisem hotel reči, da je to nekaj posebnega.

Zgodovina vsake naše edince je zgodovina celotne nove Jugoslavije

In če nas danes besno napadajo, če hočejo zrušiti pridobitve štiriletnih krave borbe, ko nam danes osporavajo Primorsko, nam naš zgodovina naših edince, celotna zgodovina naše JA pove, da se prvič kruto molijo, ker ne poznajo osnovnih sil, ki so skrite v ljudstvu, ker ne verujejo v ljudsko moč, po drugi strani nam pa pove, da je bila pot, po kateri smo hodili, vedno pravilna, da smo znali vse težave premagati. In to nam tudi daje neomajno vero, da bomo znali tudi v bodočnosti premagati vse težave ter ustvariti bodočim pokolenjem lepšo in srečnejšo bodočnost. K temu nas vežejo kosti in kri tisočev, ki so darovali svoja življenja za svobodo, k temu nas poziva vse naše ljudstvo.

Borci, podoficirji, oficirji in dragi gostje, ko praznujemo v dne našega največjega zmagovalstva ter hkrati tudi najbolj besnih sovražnikovih napadov dvestoletno naše divizije, vas pozivam,

učvrstite železno vojaško disciplino dvigajte svoje vojaško znanje, izpopolnite se v mojstrstvu, rokovanju z orožjem, tako da bomo ustvarili Armijo, ki bo vzbujala spoštovanje naših prijateljev ter strah naših sovražnikov zmagaj in znotraj naše domovine! Ostanite vredni nasledniki primorskih herojev junaka Janka Premrla-Voja, Iztoka, Volodje in drugih. Bodite ponosni, da ste člani Jugoslovanske armije, armije z edinstveno zgodovino, bodite verni čuvarji pridobitve naše štiriletna borbe.

Njegov govor so zbrani čisto prekinili s prisrčnim vzklikanjem in odobravanjem. Nenehoma so vzklikali tov. maršalu Titu, generasilimu Stalinu, republikli Jugoslaviji, ljudski oblasti in odločno zahtevali pravice za Trst in Primorško.

Za tem sta spregovorila zastopni-

31. divizija je utelešena volja našega Primorja

Tovariši borci, podoficirji in oficirji junaške XXXI. divizije, pozdravljam vas v imenu Narodne vlade Slovenije in vam iskreno čestitam k slavlju, ki ga danes praznujete. Ime XXXI. divizije je ovcenoča s slavo, ki si jo je pridobila tekom narodne osvobodilne borbe, ko so njeni borci darovali svojo kri in svoje življenje za svobodo naših narodov in ustvaritev nove, svobodne federativne demokratične republike Jugoslavije, posebno pa

za končno osvoboditev naših neodrešenih bratov v Slovenskem Primorju

in za osvoboditev delovnih, svobodoljubnih množic Trsta, za osvoboditev našega Trsta, ki so dolgo ječali in trpeli pod krvavim terorjem nacifašizma. Divizija, zrasla na tleh slovenskega Primorja, zrasla iz slovenskega primorskega ljudstva, je vodila borbo v najtežjih okoliščinah in pod najtežjimi pogoji z nacifašisti in njegovimi pajdasi, domačimi izdajalci, bandami Nedica, Mihajloviča in Rupnika. Kakšne so bile te okoliščine, kakšna je bila požrtvovalnost in samozatajevanje borcev te divizije, more presoditi le oni, ki je bil priča, ki je to sam opazil, a ta je mogel opaziti tudi s presenečenjem, kako je divizija povezana z ljudstvom, kako ljudstvo borce te divizije z ljubeznijo spremlja, spremlja njene napade s skrbjo, kako ljudstvo čuva nad njo in najtesneje sodeluje z njo. Brez pravega naravnega zavetja se je morala ta edinica IX. Korpusa boriti na najbolj izpostavljenem ozemlju,

imela je zato najboljše zavetje v ljudstvu samem

ki je svojim sinovom pomagalo, jih hranilo in jim dajalo vso moralno in dejansko podporo, tako kot so borci ljudski sinovi dajali ljudstvu vso moralno podporo in so mu bili jamstvo, da se dokončno osvobodijo tujčevega jarma. In temu se ne smemo čuditi, kajti to ni bila stara vojska, ko so jih protiljudske vladajoče klike zlorabljale v svoje protiljudske namene, s katero so ljudstvo tlačili in ga terorizirali, marveč zaneket nove ljudske, iz ljudstva zrasle armade, del nove porajajoče slavne Jugoslovanske armije, armije svobodne Titove Jugoslavije. In primorsko ljudstvo je s polnim zaupanjem in prepričanjem v končno zmago to divizijo podpiralo in žrtvovalo zato tudi najdragocenejša življenja. Ne samo to. Delovanje in borba XXXI. divi-

Ker je jugoslovanska armada ljudska, je mogla osvoboditi Trst

Tovariši borci, podoficirji in oficirji junaške XXXI. divizije!

V imenu Slovensko-italijanske Antifašistične Unije vas pozdravljam in vam čestitam k drugoobletnici ustanovitve vaše hrabre divizije. Tovariš polkovnik, vaš komandant, je v svojem govoru naglasil, da je naša divizija bila svojo borbo s pomočjo ljudstva, rekel je, da je bil na Primorskem vojak starček, otrok in žena ter sploh podal ves razvoj divizije, katera je zrasla iz ljudstva. Primorsko ljudstvo ve, da je bil enak razvoj celotne Jugoslovanske armade, ve, da je sedanja slavna Jugoslovanska armada res prava ljudska. In prav zato, ker je ljudska, je mogla osvoboditi Trst, prav to je odgovor na vsa vprašanja, kako je mogla Jugoslovanska armada na tako slaven način osvoboditi Slovensko Primorje in Trst. Zakaj tega ni bila sposobna storiti prejšnja jugoslovanska armada? Ali si niso vsi jugoslovanski narodi že pred aprilsko katastrofo želeli priključitve svojih bratov iz Julijske Krajine k Jugoslaviji? Jugoslovanska armada tega ni bila sposobna zaradi tega, ker je bila protiljudska. Prav to protiljudskost stare jugoslovanske armade s kraljem in predvojnimi režimi na čelu je primorsko ljudstvo spoznalo prav v zadnjih najtežjih letih trpljenja. Kraljevi četniki, belogardijska in ostala sovjad je prav na ozemlju Julijske Krajine skupno z Nemci branila junaški Jugoslovanski armadi pot do Trsta in to toliko časa, dokler niso bili sramotno uničeni.

ka IV. Armije general-major Levičnik in namestnik komisarja IV. Armije. Oba ta junaka sta s svojimi klenimi besedami, besedami o liku našega borca, dostojnega borca narodne vsaje in čuvarja pridobitev iz te borbe pokazala jasno pot naprej, pol po kateri hočejo množice, ker nočejo in ne smejo nikdar več postati plen protiljudskih oblastnikov. In čuvar te ljudske poti je naša mlada, a junaška ljudska vojska.

Za svoje besede sta bila nagrajena z nepretrganim vzklikanjem in odobravanjem. Po svojem govoru je tov. generalmajor odlikoval zaslužne oficirje, podoficirje in borce 31. divizije.

Nato pa je spregovoril zastopnik federalne vlade, naše prve narodne vlade, porojene iz naporov in borbosti ter želje po boljši bodočnosti naših narodov, minister za narodno zdravje tov. dr. Ahčin Matevž:

se tudi primorski Slovenci bore za svojo osvoboditev,

da se bore proti skupnemu sovražniku naprednega človeštva — fašizmu, da se bore za svoje najdražje, za svobodo, ramo ob rami z ostalimi jugoslovanskimi narodi in z Rdečo armado, z velikimi zavezniki, za svojo osvoboditev, da se bore za končno združitev z ostalimi Slovenci v svobodni, federalni Sloveniji, v svobodni federalni, demokratični Titovi Jugoslaviji. In sklepi velikih zaveznikov so nam jamstvo, da ta borba ne sme biti zastoj in ne bo zastoj! In da se bo to izpolnilo je zasluga tudi te divizije, ki je poleg tega v največji meri doprinesla k dejanski osvoboditvi našega Primorja. Naj naša emigrantska reakcija intrigira kolikor hoče, naj ji pomaga pri tem profinarnem delu svetovna reakcija kolikor hoče, tega dejstva ne more nihče zbrisati, ker bi moral zbrisati iz zgodovine naše svete domovinske vojne tudi našo junaško XXXI. divizijo, ki je

utelešena volja našega Primorja po svobodi

po združitvi z nami, z ostalimi narodi Titove Jugoslavije, ker je ta divizija izraz te volje, ker je ravno tudi ta divizija živ dokaz, da naši primorski bratje niso klonili, da se niso dali raznaroditi, da so tudi oni žrtvovali vse za svobodo in demokracijo, za edinstvo in bratstvo jugoslovanskih narodov, za bratstvo in zvezo slovanskih narodov pod vodstvom naše velike zaščitnice, Sovjetske zveze.

Nato je tov. minister spregovoril še o bližajočih se volitvah, katerih se bodo udeležili tudi borci, vojska, da utrde demokracijo, za katero so se borili, katero bodo utrjevali in branili, ker je to volja in zahteva naših množic.

Da je bila vsaka njegova beseda, beseda, ki bi je spregovoril slednji izmed narobnih, slednji izmed poštenih, demokratičnih Jugoslovancev, je živ dokaz odobravanja, ki ga je žel tov. minister za svoje tople besede.

Za tem pa je spregovoril zastopnik tistega koščka slovenske zemlje, kjer se je 31. divizija porodila, zastopnik Primorske, tov. France Petrovšek, tajnik PPN00:

Zato naj vé ves svet, da primorsko ljudstvo doživlja vse, kar je v zvezi z Jugoslavijo,

tako kot bi bilo že davno k njej priključeno. Opozicija proti ljudski oblasti v Jugoslaviji je opozicija proti ljudstvu Julijske Krajine, proti njegovim volji po priključitvi k Jugoslaviji itd. Nekateri ostanki ljudi iz preteklosti, sedanjí vneti zagovorniki in obduovalci opozicije, kateri so našli svoja zasilna in začasna zaklonišča nekje v Trstu in Gorici, si upajo govoriti o neki boljši demokraciji, kot pa je jugoslovanska ljudska demokracija in ljudstvo Julijske Krajine z njo poučevati, z edinim ciljem, škodovati ljudskim interesom. Ta njihova politika se nam zdi podobna politiki Draže Mihajloviča in njegovih izdajalskih oficirjev. Ljudstvo Julijske Krajine ve, da so bili prav ti ljudje voditelji band, četnikov, ustašev in drugih fašističnih pomagačev, kateri so požigali vasi in pobijali zavedne in prave demokrate. Vsak demokrat, pravi demokrat, se je v času vojne boril proti fašizmu.

toda ti »bedni demokrati« pa so fašizem podpirali, so odgovorni za vse njegove zločine

in zato jim primorsko ljudstvo upravičeno danes da naziv — fašisti.

Zmaga Ljudske fronte na volitvah 11. novembra bo zmaga ljudstva Julij (Nadaljevanje na 6. strani)

Ustvarili bomo ljudsko armado, ki bo vzbujala spoštovanje naših prijateljev in strah našim sovražnikom

Tovariši borci, podoficirji, oficirji, dragi gostje! Danes slavi naša divizija dvestoletno svojega obstoja. Za nami so dve leti prestanih bojev, zmag, trpljenja in naporov, kar je bilo kronano z največjo zmago vseh jugoslovanskih narodov, z izgonom okupatorja — osvoboditvijo cele domovine in s prevzemom oblasti od strani širokih ljudskih množic. Toda najgloblji pomen današnje slavnosti ni v tem, da slavi svojo dvestoletno, ki si je v teku borbe priborila toliko in toliko zmag, ves globoki pomen današnje svečanosti je v tem, ker

slavi jubilej vojska, ki je zrasla iz ljudstva,

ki se je golih rok poglaval v borbo za svoj obstoj in lepšo bodočnost, ki je v uporni borbi z nadčloveškimi napori premagala vse težave, katere so mu delali številni njegovi domači in tuji sovražniki. Nadalje je tisti globoki pomen današnje svečanosti v tem, ker slavi dvestoletno svojega obstoja edinica, ki je nastala kot sad uporne borbe primorskega ljudstva proti italijanskim zavojevalec, se vsesokoli borila na ozemlju Primorske, tolkila italijansko-nemške fašiste na najbolj občutljivem mestu ter doprinesla ravno na tem ozemlju največ uslug našim zaveznikom. Končno je pa tisti veliki pomen današnje svečanosti v tem, ker se ta svečanost vrši ravno v času, ko je naša nova Titova Jugoslavija predmet najbolj resnih napadov vseh sovražnikov demokracije na zunanji in znotraj, ker se vrši v času, ko sovražniki naše nove ljudske Jugoslavije, naše JA delajo resne poizkuse, da bi zrušili to, kar so si narodi Jugoslavije priborili v potokih krvi, kar so si narodi Jugoslavije s pomočjo svoje ljudske vojske ustvarili.

Današnja proslava se vrši v času, ko nam še nekateri osporavajo Primorsko in Trst

pa tudi, ko ves demokratični svet, narodi Jugoslavije in Primorsko ljudstvo pa še posebej, zahtevajo na osnovi žrtv svoje pravice in priznanje. Sam nastanek, razvoj in obstoj naše divizije in celotne JA je najbolj živ dokaz ter priča naših pravičnih zahtev, je pa hkrati tudi dejstvo, katero vsem narodom Jugoslavije vlija vero na dokončno zmago.

Z ozirom na vsa goraj iznešena dejstva je potrebno, da naredimo kratek pregled nastanka in razvoja naše divizije ter v zvezi s tem v celotno JA, ki je usodno povezana z vsemi današnjimi dogodki doma in v svetu.

Napačno bi bilo, če bi smatrali leto 1943, kot nastanek oboroženega upora primorskega ljudstva, kot nastanek edinice JA na tem ozemlju. Borba primorskega ljudstva sega precej globlje nazaj v čas, ko so italijanski imperalisti zasedli ozemlje Primorske ter začeli raznarodovati primorski življenj. Takrat je začelo primorsko ljudstvo voditi uporno borbo za svoj obstoj, takrat se je začel graditi temeljni kamen

Stari in mladi, otroci, starčki in žene so prišli za orožje

ter napadli Gorico in končno dolgo časa kljubovali sovražnikovi premoči.

Širom Primorske

Mladina iz Kastelca je neko jutro v povorki z zastavo na čelu prikorakala v Socerb. Prišla je čistiti ruševine, katere je okupator povzročil. Kakor ostale vasi našega okraja, tako je tudi Socerb občutil zločinsko roko nacifašizma! Med petjem in smehom je ta mladina ves dan delala, med opoldanskim odmorom jim je tov. tajnica držala politično uro.

Iz vasi Socerb so se jim samo štiri tovarišice pridružile in z njimi delale, razume se, da je treba za hitro obnovo izkoristiti vsako minuto. Vedele so, da ne delajo zato, ker morajo delati, ampak zato, ker je delo v dobrobit države, vseh ljudi in potemtakem tudi nas samih.

Mladina je spoznala, da je sedaj, ko se naša država šele gradi, treba z vsemi silami prijeti za delo, delati udarno in požrtvovalno.

Upamo, da bo po njihovem zgledu začela z intenzivnim in smotrnim delom tudi vsa ostala mladina, ki je doslej delala napake.

Mladinke iz Socerba so nabrale 1570 lir za »Našega dijaka«.

Mladina Planine na delu.

Sedemnajst mladink se je zbralo ter odšlo na delo s krampi in lopatami. V kratkih treh dneh so napravili 408 delovnih ur, v katerih so počistili tri gospodarska poslopja, katerih material so zvozili na pot in z njim popravili dva kilometra poti. Tri kilometre ceste, ki pelje iz Ajdovšine v Planino so tudi popravili. Za večerjo so jim pripravili vaščani štruklje, ki so kaj dobro tekli našim mladinkam. Za konec so še zaplesali, pa kdo bi jim to zameril, saj so ves čas delali za svobodo in lepše življenje naše domovine in tudi sedaj v svobodi delajo za obnovo naše porušene zemljice.

Delo na Dolu pri Ollici.

Da si obnovi čimprej svoje porušene domove, je šla naša mladina z vsemi ostalimi organizacijami složno na delo. Nič ne potrebujejo urnika, saj delajo od zore do mraka. Pokrili so že 7 hiš in postavili 12 barak. Mladina pomaga tam, kjer vidi, da je najbolj potrebna. Pri vsem obnovitvenem delu pa mladinke ne pozabijo naših tovarišev Hrvatov in jim kaj rade operejo in pošijejo obleko — tako je dela vedno dovolj.

(Nadaljevanje s 5. strani)

ske Krajine. Ljudska fronta je dala v svoj program priključitev te pokrajine k Jugoslaviji. Ljudska fronta je v dnevnih Londonske konference razumela pridržanih di Primorcev, Ljudska fronta je vlila ljudskost naši armadi, zato pozna primorsko ljudstvo eno samo smer, in sicer smer Ljudske fronte, s katero vzporedno gre neomajno smer Slovensko - Italijanska Antifašistična Unija. Zakaj? Zato, ker je Ljudska fronta v Jugoslaviji pokazala, kaj je ljudska oblast, kaj je prava demokracija in kaj je resnično bratstvo med narodi. Ali ljudstvo Julijske Krajine teži mogoče danes po čem drugem? Ali ni sreča italijanskih množic tudi v teh osnovnih temeljih? Zaključek tega je ta, da nova demokratska federativna Jugoslavija predstavlja simbol še za vse ostale narode, kateri do svojih pravic še niso prišli, simbol zato, ker v njej vlada demokracija, ker v njej niti narod, niti narodna manjšina nista izkoriščana, nasprotno, imata v rokah vse pravice in tudi podpore ostalih narodov, s katerimi živi skupno življenje v zvezni državi.

Prav zato sem prepričan, da bo Jugoslovanska armada in njena XXXI. divizija

kmalu dvignila visoko svoj prapor v Trstu in Gorici.

Ta prapor bo simbol miru in sreče ljudstva Julijske Krajine, ta prapor je in bo vzpodbuda vsem ostalim italijanskim demokratskim množicam za doseg svojih pravic — ljudske oblasti po vseh v Italiji, to pa zato, ker je prapor ljudski — simbol bratstva.

Njegove trdnosti, odločne in plodne besede so izrazile borcem ognjevitve pozdrave primorskega ljudstva, ki je bilo priča, ko so izganjali ti naši borci, sinovi ponosne Primorske, fašiste in vso protiljudsko zalego, ki se je zarotila zoper ljudske množice.

Vzkliki navdušenja in odobravanja niso bili samo nagrada govorniku, ampak ponovna manifestacija ljudskih množic za našo Primorsko, Trst in Gorico, za našo Titovo Jugoslavijo.

Kot zadnji pa je še govoril član okrožnega odbora OF za Novo mesto in povzel iz izvajanj vseh predgovornikov delavni zaključek: priprave na volitve, na udržitve tega, za kar smo se borili in kravali.

»Primorska borba« izhaja tedensko v Ajdovščini.
Urejuje Albrecht Roman.

Volitve Rdečega križa.

Dne 5. oktobra so se v Tolminu vršile volitve za Ok odbor RKS. Priostvovali so tudi odposlanci iz 40 vasi.

Na konferenci se je obravnavalo, kako želi skupščina, da se izvedejo volitve. — Kandidatna lista je predlagana od odbora OF in je bila složno sprejeta.

Ves okraj ima postavljenih 62 odborov RK in kaj dobro napredujejo v času tekmovalja. Pridobili so 316 novih članov. Nabranih je 3803 lir; prostovoljnih prispevkov za »revnega dijaka« 2953 lir ter za tiskovni sklad »Vestnika« 250 lir. V blagu je nabrana 5 stotov krompirja, 5 stotov sadja, 50 kg fižola ter 128 jajc. Del tega blaga je bilo oddanega tudi v kolonijo, kjer so se nahajali istrski pionirji.

RKS na Ljubinj se zahvaljuje rojakom iz Amerike.

Krajevna edinica RKS se iskreno zahvaljuje svojim rojakom iz Amerike za poslana darove. Z zahvalo pa pošiljajo tudi prošnjo, naj bi jih ves svobodoljubni svet podprl v stvari, za katero so prelivali kri naši najboljši sinovi, za katero so darovali življenje tisoči naših borcev — da zaživi Primorska novo življenje v svobodni Titovi Jugoslaviji.

Udarniško delo naših žena in mladine.

Iz Spodnje Idrije poročajo, da tudi v njihovi vasi prav pridno delajo na polju obnove. Organizacija AFŽ modro deli dela na prosvetnem in delovnem polju. Ljudstvo je zažgalo že dve apnenici in napravilo 600 stotov apna. V vasi imajo mnogo vojakov in ker vaščani vedo, kaj vse so borci doprinesli za svobodo, jim pomagajo kjer koli morejo. Saj vedo, da delajo skupno za našo ljubljeno domovino in za njenega modrega in dragega maršala Tita.

Hvale vredno dejanje delavcev

Delavci železniške proge iz Praproč, iz Zazeda, Podpeči in Podgorja, so v tednu akcije za našega dijaka darovali plačo delovnega dne v ta namen. S tem dejanjem so pritegnili tudi ostale sovaščane in kaj hitro so nabrali precejšnjo vsoto denarja in mnogo živl. Ljudstvo se je zavedalo velikega pomena te akcije in s svojimi prispevki je tudi najlepše počastilo spomin 11 mladincev iz Praproč, ki so padli za svobodo.

Nato je stopila pred komandanta hči Primorske zemlje, mladinka Zlatka iz Cerkljanskega in mu poklonila zastavo, ki jo je primorsko ljudstvo izdelalo, zastavo kateri so sklekale simbol miru — rdečo zvezdo in pozdravni trak pridne Idričanke in ga nagovorila:

Tebi junaški komandant naše 31. divizije, divizije, ki je zrastle na primorskih tleh, ki je vznikla iz vsega ljudskega upora primorskega ljudstva, predajam to zastavo, katero poklanja primorsko ljudstvo svoji 31. diviziji.

Ta zastava bodi odsev tega, kar danes gori v srcu slednjega Primorca, slednjega poštenega demokrata: skupno smo se uprli, skupno smo šli skozi ogenj in kri, skupno smo stili nacifašiste, skupno hočemo delati in živeti. Primorsko ljudstvo se bo borilo, dokler ne bodo meje Titove Jugoslavije tam, kjer jih je zatrla naša kri.

Čuvajte in branite to zastavo, kakor čuvate in bdiite nad našo ljubo Primorsko, za katero ste dali kri!

Komandant se je mladinki v imenu 31. divizije zahvalil in sprejel zastavo, ki jo je junaška Primorska poslala svoji armadi ter ji zagotovil, da jo bodo vsi do zadnjega branili.

Čim so gostje zapustili tribuno, se je vsula ova stropnja delavnica, mladinke, matere ter moške so prosili in rotili hrabre častnike XXXI. divizije, naj se vrnejo z jugoslovansko vojsko na Primorsko — v Trst in Gorico.

Potem se je razvila mogočna povorka skozi mesto. Popoldne so bile športne prireditve, nogometna tekma in konjske dirke. Slavnost pa se je zvečer prelila v lepo uspelo akademijo.

»To je bil velik praznik 31. divizije, primorskega in sploh vsega slovenskega ljudstva,« kakor je dejala cerkljanska mati treh partizanov, ki so še vsi pod orožjem.

»Nočemo jih domov, dokler ne bo vsa Primorska svobodna, dokler ne bomo tudi mi Primorci v Titovi republiki Jugoslaviji.«

Mladinske delovne brigade

Prvi bataljon koperskega okraja pri delu

V zadnjem mesecu se je začela mladina po naših okrajih povezovati v delavske bataljone in brigade. Delovne čete, ki so obstajale po vaseh, niso bile učinkovite in sposobne v celoti opraviti vsa obsežna dela, kot sečnja drv za Istro, Trst in domačo potrebo, ki so pred njimi. Ko je mladina to spoznala, je začela združevati čete v bataljone in si postavljati na čelo štabe, ki naj delo načrtno vodijo. V tem času so se naši bataljoni, kjer že obstajajo (Koper, Kozina), bolj utrili, na novo se je formirala Postojnska mladinska delovna brigada in sedaj se pripravljajo mladina v Ilirski Bistrici, da odide na sekanje drv za Trst, enako na Grgarskem in v Idriji. Vseposred kaže mladina silno voljo do dela. Vendar se je že pokazalo nekaj slabosti. Predvsem nekateri člani naših NOO ne razumejo ogromnega pomena dela naše mladine in jo odričajo, češ da niso sposobni, ali premladi ali pa da nimajo sredstev in da je še čas ter tako duše iniciativnost mladine, namesto da bi z obema rokama zgrabili pomoč, ki jim jo ta nudi. druga napaka pa je, da se v naših delovnih bataljoni premalo načrtno razvija prosveta in fizikultura ter politično delo, ker jemlje udarnost naši mladini.

O uspehih teh brigad pa govore poročila:

I. MLADINSKI DELOVNI BATALJON V ISTRI

Mladina se je z veseljem zbrala v ta bataljon in požrtvovalno vsak teden v terek in v peš odhaja na delo. V treh tednih svojega dela je bataljon napravil 3056 delovnih ur, očistil so 18 požganih hiš in jih pričeli obnavljati. Popravili so tudi cesto v treh vaseh. V avgustu in septembru so napravili pri obdelovanju polja 1800 del. ur, 13.700 ur pa so rabili za šivanje in pranje vojski, poleg tega pa so nabrali še 23.000 kg železa, 240 kg stekla, 300 kg cunj in 60 kg kosti. V tem bataljonu dela 100 do 150 mladincev in mladink. Najbolj se je izkazala dekanška četa V tej vasi se je mladina najkasneje organizirala, ker je bila prej tu sovražna postojanka. Sedaj pa prihaja na delo 30-40 mladink in 30 pionirjev, ki na vsak način hočejo tudi delati in se »okrepijo, če jih nočejo vzeti s seboj, kajti do delovnega mesta je tri ure hoda. Po kosilu pa se mladina zbere in ima politično uro. Dosele se je ta bataljon najbolj izkazal in na svoji konferenci so mladinke obljubile, da bodo svoje delo še bolj pospešile.

II. MLADINSKI BATALJON V ISTRI

Šteje 150 mladink in mladincev, ki so povezani v 10 čet; vsaka vas je dala svojo četo, ki si je že izvolila komandirja. Izvolili so si tudi svoj štab bataljona iz najboljših mladincev, ki dobro vodijo delo. V štabu je tudi član NCO, ki odgovarja za obnovo in sestavlja načrt za delo. V treh tednih so očistili 12 hiš, iz bivše vojašnice so napravili Mladinski dom, popravljajo tudi cesto in so napravili skupno 3560 delovnih urpionirji, ki se tudi udeležujejo dela in jih je 50, pa so napravili 680 ur. V tem bataljonu delata tudi dve četi italijanske mladine iz Croce bianca in iz Strunjana skupno 32 mladincev, ki delajo v delavskih skupinah pomešani s slovensko mladino, ki jih vedno navdušeno sprejema.

Tako si mladina kuje pri delu slovensko-italijansko bratstvo in mu daje realno vsebino. Zlatka.

I. MLADINSKA DELOVNA BRIGADA OKRAJA POSTOJNE

Mesec dni bo tega, kar je postojnska mladina napovedala tekmovalje bistrski. Glavni cilj tekmovalja je, pripraviti drva za našo Istro, ki ji primanjkuje drv, in pa vsestransko razviti organizacijo mladine. Sedaj je postojnska mladina stvorila svojo delovno brigado. Iz vseh vasi je prišla mladina v Postojno, kjer prenočujejo in so

si postavili tudi svojo kuhinjo. Postavili so si svoj štab, ki sestoji iz komandanta, komisarja, imajo svojega referenta za prosveto, svojega intendanta, organizirali so kurirsko službo. Vsako jutro ob 5.30 vstanejo in se do 6. umivajo. Ob 6.30 je razvije zastave ob petju naše himne »Naprej zastava slave« in nato raportiranje o številčnem in

zdravstvenem stanju brigade. Po 15 minutah telovadbe sledi zajtrk. Ob 8. pa odkorakajo z zastavami skozi Postojno proti gozdu Javornik, kjer sekajo drva za pomoč Istri. S tem naša mladina dokazuje, da zanjo slovensko-italijansko bratstvo ni samo fraza, ampak razumejo, da pomeni bratstvo medsebojno pomoč in sodelovanje.

Zvečer, ko se brigada vrača v Postojno, jo že čakajo Postojnčani. Med sabo se pogovarjajo: »Zdajle grem pa gledat našo brigado!« Tisti, ki niso v brigadi, se čutijo kar užaljeni; vsi bi šli radi na skupno delo in celo pionirji silijo z nami, pa so še premajhni za težko delo. Vsak večer pa komisar naše brigade, tov. Justa, prečita pred strojem tiste mladince in mladinke, ki so se pri delu najbolj odlikovali. V Postojni imamo tudi brigadni Stenčas, kjer vsak dan izmenjujejo članke. Vsakokrat po kosilu in zvečer pa imamo tudi politično uro.

Trdno smo odločeni, da se borimo proti vsem težkočam, ki nam jih je zapustil okupator in da z delom utrjujemo pri nas demokracijo. To je naš odgovor vsem, ki bi nas hoteli razbiti in nas opehariti za s krvjo priborjeno svobodo.

Z delom za Istro dajemo vsebino italijansko-slovenskemu bratstvu.

S svojim delom manifestiramo tudi svojo voljo za priključitev k Jugoslaviji, ker edino tam imamo možnost čestiti in pošteno živeti.

Marija Fernetič

Reakcionarna vloga Julijskih sindikatov

Tajnik Pokrajinske zveze Enotnih sindikatov za Slovensko Primorje tovarš Ivan Bukovec je na seji podeželskih predstavnikov Enotnih sindikatov med drugim rekel o razbijaškem delovanju Julijskih sindikatov:

Nedvomno nas je skrbela neenotnost delovnega ljudstva, ki se je pojavila takrat, ko so gotovi ljudje s svojimi posebnimi nameni postavili še druge sindikate, poznane pod imenom »Julijski sindikati«. Toda po taki popolni stavki, ki smo jo dosegli zadnjič in ki je pokazala dejansko enotnost in trdno voljo vsega primorskega ljudstva, je mogoče prišel pravi trenutek, da še enkrat poskusimo združiti v vrste delovnega ljudstva, strnjene okoli Enotnih sindikatov, tudi precejšen del nameščenstva, ki se je organiziralo v tako imenovanih »Julijskih sindikatih«. V tej veliki stavki, ki je pokazala veličino in moč delovnega ljudstva v Primorju in ki je prvič v zgodovini te zemlje pokazala strnjeno enotnost kmečkih množic z delovnim ljudstvom tovarn, bi bilo nemogoče misliti, da delovne množice niso dosegle tiste politične zrelosti, ki je v tem trenutku tako potrebna.

Prav zaradi tega je bilo nujno potrebno, da pride do pogajanj med obema sindikatoma. Zakaj ni prišlo do uspešnega zaključka pogajanj? Da to jasno razložimo, moramo prej pogledati, kakšni ljudje sestavljajo tako imenovani »Julijski sindikat«.

Veliko večino članov tega pristno italijanskega sindikata tvorijo uradniki, ali da se bolje izrazim, bivši fašistični uradniki, ki so prišli v Trst po zaslugi fašističnega režima in ki so še precej navdahnjeni s fašističnimi metodami in šovinizmom. Med temi je le manjše število delavcev, največ med njimi priseljenih iz drugih predelov Italije. Vodi jih stranka krščanske demokracije z Don Marzarjem na čelu. Znano je, da krščanska demokratska stranka v Trstu podžiga najbolj šovinistična čustva nasproti vsemu, kar ni italijansko, da teži k priključitvi Julijske Krajine k Italiji. Okrog nje so danes zbrani vsi najreakcionarnejši elementi Trsta. Po vsem tem je razvidno, da omenjeni sindikati niso bili ustanovljeni, da bi branili interese delovnega ljudstva, kateremu je predpogoj enotnost in strnjnost, ampak so bili ti sindikati namenoma ustanovljeni, da bi zastopali umazane interese onih, ki bi se še hoteli šopiriti po naši zemlji, interese italijanskih imperialistov.

Enotni sindikati so postavili pogajanja na zdrave in razumne osnove in predlagali, naj bi obstojal sindikat avtonomnega značaja v okviru okupirane cone, ki se zaradi delikatnega političnega položaja v Julijski Krajini ne bi naslanjal ne na Italijo in ne na Jugoslavijo. Tak sindikat avtonomnega značaja bi glede na začasno ureditev pokrajine pod ZVU dal najboljšo možnost spojitve in združitve vsega delovnega ljudstva v močni pokrajinski strokovni organizaciji. Predloga Enotnih sindikatov Julijski sindikati niso sprejeli, tako da so bili vsi nadaljnji pogovori prekinjeni.

Njihovi predlogi pa so temeljili v tem, naj bi se vse delovno ljudstvo naše pokrajine povežalo s strokovnimi organizacijami Italije, kar pa dejansko ni mogoče, ker bi v tem primeru imeli Slovenci pravico povezati se s strokovnimi organizacijami Jugoslavije.

Razdvojenosti na sindikalnem polju bi sledila še razdvojenost na narodnostnem polju, kar pa ni mogoče, ker je slovenski in italijanski narod v teku te narodno-osvobodilne borbe dosegel bratstvo in enotnost obeh narodov v Slovenskem Primorju in v Trstu.

Po vsem tem se vprašamo, kaj hočejo ti ljudje. Odgovor je zelo enostaven. Njim ne gre za enotnost delovnega ljudstva, ne za uspešno borbo ljudstva samega, za njegove pravice, ampak za to, da razkrojijo enotnost množic, da razcepijo njihovo moč. Gre pa jim tudi za to, da podpro z vsemi silami imperialistične težnje reakcionarnih krogov, da bi si ponovno osvojili Julijsko Krajino.

Hoteli bi razbiti tudi bratstvo in enotnost slovenskega in italijanskega ljudstva v Primorju in Trstu, da bi s tem razbili sadove težke narodno-osvobodilne borbe slovenskega in italijanskega ljudstva v Primorju in s tem zavrli zmagoslavje pot ljudskih množic in zmago ljudske oblasti.

Pot našega delovnega ljudstva je sedaj ena sama, katero pa morajo naše organizacije, naši odbori, pododbori in delavski zaupniki dobro poznati: razkrinkati podle namene tistih, ki izkoriščajo delovne množice za svoje podle politične načrte proti naprednim silam in tiste, ki bi pod imenom delavske organizacije radi cepili enotnost fronte delovnega ljudstva, ki se je po petih mesecih trdega in uspešnega dela utrdila.

Pionirji v koloniji na Tolminskem